

Regjeringen kan gjøre mer for sykefraværet

VG – Søndag 11. august 2013

- Regjeringen har de siste dagene fått kritikk for å ikke offentliggjøre resultatene fra forskningsprosjektet «Raskere tilbake».
- I denne kronikken presenterer forskerne noen av sine funn.

Evalueringen av regjeringens mye omdiskuterte prosjekt «Raskere tilbake» viser at ordningen bør fortsette, men at den må forbedres. Det er over 600 eksperter, det vil si personer som har vært tilknyttet den sykmeldte, som har deltatt i denne studien. Studien er en av fire og er bestilt av Arbeidsdepartementet. Regjeringen har bevilget 4,36 milliarder kroner til ordningen så langt. Ekspertene rundt den sykmeldte opplever at ordningen har gitt positive ringvirkninger.

De mener samtidig at det bør stilles krav til at raskere-tilbake tilbudene skal samhandle mer med arbeidsplassen når tiltakene iverksettes for den enkelte sykmeldte.

Ekspertene er også enige om at det utvikles tydeligere krav til de som mottar penger for å drive slike tilbud.

Tilbudene ikke er nok kjente, for eksempel blant fastlegene og arbeidsgiverne, selv etter fem års drift.

Raskere-tilbake tilbudene bør bli ordinære tilbud i helsetjenesten og ikke prosjekter som i dag.

Ikke gjort på en dag

Å etablere nye tilbud i et så komplekst felt synes altså ikke å være gjort på en dag. Langsiktighet og forutsigbarhet i fremtidens tilbud til sykmeldte bør derfor bli et viktig punkt på agendaen når arbeidslivets parter setter seg sammen over sommerferien og forhandler ny avtale om et inkluderende arbeidsliv.

Siden tusenårsskiftet har det vært et sterkt fokus på sykmeldtes tilbud, også i Norge.

Da kom Sandman-utvalgets innstilling om et inkluderende arbeidsliv. Ett av de mest omfattende tiltakene som ble iverksatt var Raskere-tilbake ordningen.

Den ble innført i 2007 som en oppfølger til Stoltenbergs sykefraværutvalg, og i alt har mer enn 200 raskere-tilbake tilbud til en

Randi Wågø Aas

John E. Berg og Lisebet S. Skarpaas

SYKEFRAVÆR

hver tid vært finansiert gjennom ordningen.

Redusere sykehuskø

Målene har vært å redusere ventetiden for behandling i sykehusene, samt å bidra til en raskere tilbakeføring for sykmeldte arbeidstagere.

Intensjonen var å gi mer arbeidsrettet rehabiliteringstilbud, redusere varigheten av sykmeldinger og derved sykepenge-utbetalingene.

Cirka to tredjedeler av den økonomiske rammen er blitt overført til spesialisthelsetjenesten, og en tredjedel til Nav.

Ekspertene fra studien mente videre at tilbudet fremover bør gis til sykmeldte over 4 uker, men også til de som står i fare for å bli sykmeldt.

Mange mener at sykmeldinger de første fire ukene bør være arbeidsgivers domene. Studier viser at 10 til 15 prosent av syk-

KAN GJØRE MER: Arbeidsminister Anniken Huitfeldt fikk kritikk for å ha tilbudet. I kronikken skriver forskerne for første gang om sine funn og mener

meldte står for 80 til 90 prosent av sykefraværet.

Å finne måter å redusere denne gruppens sykefravær på er altså helt kritisk for å kunne redusere sykefraværet.

Denne evalueringen har tidligere avdekket at langtidssykmeldte allerede er hovedmålgruppen for raskere-tilbake tilbudene, altså de som står for brorparten av fraværsdagene. Skreddersydd og koordinerte programmer som integrerer kliniske og arbeidsrettede tiltak godt, og som forsikrer den sykmeldte om at plagene ikke er farlige, har vist god effekt på tilbakeføring.

Liten effekt

Derimot har tiltak som har som formål å gjøre ansatte friskere vært vanskelig å finne sykefraværseffekter av.

Det er kanskje ikke så rart når det er så få sykmeldte som utgjør

det meste av sykefraværet.

Ekspertene mente videre at dette tilbudet i hovedsak bør være for de med muskel- og skjelettplager og lettere psykiske lidelser. Disse utgjør mer enn halvparten av alle sykmeldte.

De har ofte helseplager som enkelt kan kureres. Mange har også flere plager samtidig.

En del av disse trenger et rehabiliteringstilbud som er helhetlig, og som ivaretar både de Kroppslige og mentale plagene. Raskere tilbake har nettopp fokusert på rehabiliteringstilbud til disse gruppene, med sterke innslag av kognitiv tilnærming, bedring av fysisk kapasitet og arbeidsplasstiltak.

Beste praksis

Å se raskere-tilbake tilbudene til de med psykiske plager mer i sammenheng med NAV-tilbudene

stanset et forskningsprosjekt om virkningene av ordningen «Raskere ordningen ikke fungerer godt nok.

Foto: JAN PETTER LYNAU

Jobbmestrende oppfølging (JO) og tilbud som Arbeid med bistand (AB) vil kunne gi besparelser fremover, og redusere graden av overlapp mellom tilbudene. JO og AB er bygd på evidensbaserte tilbud som har vist god effekt i studier internasjonalt. I tråd med de såkalte internasjonale «Return-to-Work»-programmene bør også kreftsyke, hjerte-/lungesyke og de med sykdommer og skader i hjemmen få et slikt tilbud.

Jakten på beste praksis innen tilbud til sykmeldte står høyt på agendaen internasjonalt.

Åtti prosent av ekspertene i denne undersøkelsen var enige i påstanden: «Jeg har erfart at raskere-tilbake tilbud har hatt effekt på hvor fort den sykmeldte tilbakeføres til arbeidet».

Kun ni prosent var uenige. I

Norge bør vi fortsette arbeidet med å implementere tiltak som har vist seg å være effektive gjennom forskning. I tråd med forskningsfronten trengs det også å forske på selve implementeringen, slik at en sikrer at tiltakene fungerer på nye steder.

Kritisk

Å nytte eksperters erfaringer vil kunne være kritisk for at arbeidslivets parter ikke «kaster ut babyen med badevannet», men holder stø kurs fremover. Å stadig prøve ut nye tiltak for å redusere sykefraværet kan bli kostbart. En strømlinjeutforming av dagens tilbud vil derimot slanke tilbudet og gi offentlige besparelser. Disse informantene representerte mer enn 5400 års erfaring i arbeid med sykmeldte.

Vi håper derfor at myndighetene vil lytte.